

Верховний
Суд

ОГЛЯД
судової практики
Касаційного господарського
суду у складі Верховного Суду
щодо застосування позовної
давності у корпоративних
спорах

Рішення, внесені до ЄДРСР, з 2018 року до вересня
2023 року

Зміст

Перелік уживаних скорочень	3
I. Спеціальна позовна давність у корпоративних спорах	4
1.1. Застосування позовної давності, передбаченої п. 8 ч. 2 ст. 258 ЦК України	4
1.2. Застосування позовної давності, передбаченої ч. 1 ст. 50 Закону України «Про акціонерні товариства» (ч. 1 ст. 61 нового Закону України «Про акціонерні товариства»)	7
II. Встановлення поважності причин пропуску позовної давності у корпоративному спорі	8
III. Застосування позовної давності в окремих корпоративних спорах	12
3.1. Застосування позовної давності у спорах про стягнення несплачених дивідендів	12
3.2. Застосування позовної давності у спорах про стягнення шкоди у порядку ч. 5 ст. 52 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб»	14
3.3. Застосування позовної давності у спорах про визнання недійсним рішення загальних зборів ОСББ	15

Перелік уживаних скорочень

АТ	- акціонерне товариство
ВАТ	- відкрите акціонерне товариство
ВС	- Верховний Суд
ГО	- громадська організація
КГС	- Касаційний господарський суд
ОСББ	- об'єднання співвласників багатоквартирного будинку
ТОВ	- товариство з обмеженою відповідальністю
ТДВ	- товариство з додатковою відповідальністю
ПАТ	- публічне акціонерне товариство
ПП	- приватне підприємство
ПрАТ	- приватне акціонерне товариство
ФГ	- фермерське господарство
ЦК України	- Цивільний кодекс України

I. Спеціальна позовна давність у корпоративних спорах

1.1. Застосування позовної давності, передбаченої п. 8 ч. 2 ст. 258 ЦК України

1.1.1. У січні 2019 року учасник ТОВ звернувся до господарського суду з вимогою про визнання недійсним рішення загальних зборів учасників ТОВ від 01.07.2016. Відповідач подав заяву, в якій просив відмовити у задоволенні позову, застосувавши наслідки пропуску позивачем спеціальної позовної давності (один рік).

Ураховуючи, що позивач звернувся до суду з позовом у січні 2019 року, позовні вимоги про визнання недійсним рішення загальних зборів учасників ТОВ від 01.07.2016 заявлені з дотриманням позовної давності, оскільки на момент прийняття спірного рішення позовна давність для вимог про визнання недійсним рішення загальних зборів ТОВ була визначена законодавством тривалістю у три роки.

Частина 2 ст. 258 ЦК України була доповнена п. 8 згідно із Законом України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», який набрав чинності 17.06.2018, тобто після прийняття спірного рішення загальних зборів учасників ТОВ, а тому суди правильно зазначили про відсутність підстав для її застосування до правовідносин, які виникли 01.07.2016.

Детальніше з текстом постанови колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 04.08.2021 у справі № 918/36/19 можна ознайомитися за посиланнями <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98911271>.

Аналогічний правовий висновок викладено в постанові колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 20.06.2023 у справі № 924/588/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111801255>.

1.1.2. Члени ФГ звернулися до господарського суду з вимогою про визнання недійсним рішення загальних зборів членів цього ФГ. Відповідач заявив про застосування скороченого строку позовної давності (один рік) у частині вимог про визнання недійсним оскаржуваного рішення.

Скорочена позовна давність щодо вимог про визнання недійсним рішення загальних зборів товариства, встановлена п. 8 ч. 2 ст. 258 ЦК України, який набув чинності 17.06.2018 відповідно до Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», застосовується лише до оскарження рішень ТОВ та ТДВ і не застосовується до вимог про визнання недійсними рішень інших юридичних осіб, у тому числі рішень власників ФГ.

Зважаючи на суть спірних правовідносин, вимоги Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», яким встановлена спеціальна позовна давність щодо вимог про визнання недійсним рішення загальних зборів товариства, не можуть застосовуватися за аналогією закону до вимог про оскарження рішень власників ФГ відповідно до ст. 8 ЦК України. У такому разі, оскільки інше не передбачено законом, застосовується загальна позовна давність тривалістю у три роки.

Детальніше з текстом постанови колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 18.03.2020 у справі № 904/686/19 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88494827>.

1.1.3. Засновники ПП звернулися до господарського суду з вимогою про визнання недійсним рішення засновників ПП. Відповідач заявив про застосування до цих вимог позовної давності. Господарські суди застосували скорочену позовну давність, встановлену п. 8 ч. 2 ст. 258 ЦК України (один рік).

Оскільки скорочена позовна давність щодо вимог про визнання недійсним рішення загальних зборів товариства встановлена п. 8 ч. 2 ст. 258 ЦК України, який набув чинності 17.06.2018 відповідно до Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», застосовується лише до оскарження рішень ТОВ/ТДВ і не застосовується до вимог про визнання недійсними рішень інших юридичних осіб.

ПП – це не окрема організаційно-правова форма юридичної особи, а класифікуюча ознака юридичних осіб залежно від форми власності. Встановлення виду підприємницького товариства, до якого належить ПП, а саме того факту, що ПП є господарським товариством (ТОВ або ТДВ) або кооперативом (сільськогосподарським кооперативом, сільськогосподарським кооперативним об'єднанням), у кожному конкретному випадку зумовлюватиме застосування до спірних правовідносин відповідного законодавства, зокрема законів України «Про господарські товариства», «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», «Про кооперацію», «Про сільськогосподарську кооперацію».

Застосування скороченої позовної давності до зазначених вимог є можливим лише у тому випадку, коли суд встановить, що ПП є ТОВ.

Детальніше з текстом постанови колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 09.09.2021 у справі № 916/161/20 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99612719>.

1.1.4. Колишній учасник ГО звернувся до господарського суду з вимогою про визнання недійсним рішення загальних (виборних) зборів ГО. Відповідач подав заяву про застосування судом скороченої позовної давності, встановленої п. 8 ч. 2 ст. 258 ЦК України (один рік).

З огляду на встановлення спеціальної позовної давності до вимог про визнання недійсним рішення загальних зборів товариства у главі VIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», а також змістовне формулювання п. 8 ч. 2 ст. 258 ЦК України, яке не містить тлумачення терміна «товариство», логічним є висновок щодо застосування спеціальної позовної давності в один рік саме щодо оскарження рішень загальних зборів ТОВ/ТДВ, а не юридичних осіб інших організаційно-правових форм та громадських об'єднань.

ВС вирішив питання позовної давності, витлумачивши норму, що сформульована нечітко і допускала двозначне тлумачення, на користь необхідності застосування загальної позовної давності у правовідносинах з оскарження рішень юридичних осіб, які не є ТОВ/ТДВ.

Таке тлумачення не є свавільним або очевидно неправильним, зважаючи на те, що у ст. 1 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» законодавець, визначаючи сферу його застосування, використав скорочення «товариств з обмеженою відповідальністю та товариств з додатковою відповідальністю (далі – товариство)».

Застосування іншого способу правотлумачення, що становить дискусійне та теоретичне питання, не є вагомою підставою для зміни судової практики суду касаційної інстанції у випадку, якщо така зміна матиме наслідки обмеження доступу до суду. Якщо законодавець вважає, що позовна давність щодо оскарження рішень загальних зборів має бути обмежена для всіх юридичних осіб, то слід внести зміни, що не допускають неоднозначного тлумачення, оскільки принцип правової визначеності вимагає ясності й однозначності правової норми.

Застосування різних строків для оскарження рішень загальних зборів учасників ТОВ/ТДВ (один рік), АТ (три місяці) та інших юридичних осіб (три роки) має легітимну мету – забезпечення доступу до суду, а не його обмеження для простих громадян – учасників ГО (непідприємницьких товариств), як у цій справі, шляхом застосування розширювального тлумачення норми закону.

Детальніше з текстом постанови судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 14.09.2022 у справі № 909/298/21 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106774315>.

1.2. Застосування позовної давності, передбаченої ч. 1 ст. 50 Закону України «Про акціонерні товариства» (ч. 1 ст. 61 нового Закону України «Про акціонерні товариства»)

1.2.1. Єдиний акціонер ПрАТ звернувся до господарського суду з вимогою про визнання недійсними рішень єдиного акціонера цього товариства, який на момент прийняття оскаржуваних рішень вже продав свій пакет акцій позивачеві та не був акціонером ПрАТ. Відповідач заявив клопотання про застосування до цих вимог скороченої позовної давності, встановленої ст. 50 Закону України «Про акціонерні товариства» (у редакції Закону, чинній на момент виникнення спірних правовідносин, – три місяці).

За своєю правовою суттю рішення, прийняте особою, яка на час його ухвалення не була акціонером АТ, не є рішенням акціонера, і до визнання його недійсним не застосовується встановлений ч. 1 ст. 50 Закону України «Про акціонерні товариства» строк звернення до суду. До зазначених вимог застосовується загальна позовна давність у три роки.

Детальніше з текстом постанови колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 19.12.2018 у справі № 910/23629/17 можна ознайомитись за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78750093>.

Аналогічний правовий висновок викладено в постанові колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 16.11.2021 у справі № 910/23633/17 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101240328>.

1.2.2. Акціонер ВАТ звернувся з позовом про визнання недійсними рішень загальних зборів акціонерів ВАТ. Відповідач подав заяву про застосування спеціальної позовної давності, встановленої ст. 50 Закону України «Про акціонерні товариства» (у редакції Закону, чинній на момент виникнення спірних правовідносин, – три місяці).

Визначений ст. 50 Закону України «Про акціонерні товариства» тримісячний строк для оскарження акціонером рішення загальних зборів або порядку прийняття такого рішення є за своєю правовою природою спеціальною (скороченою) позовною давністю.

При цьому ч. 1 ст. 50 зазначеного Закону передбачено інший початок перебігу позовної давності, ніж загальний порядок, встановлений ч. 1 ст. 261 ЦК України, а саме: перебіг позовної давності починається з дати прийняття рішення загальних зборів, яке оскаржується.

Отже, для встановлення початку перебігу позовної давності не підлягають дослідженню обставини про те, коли про порушення своїх прав довідався або міг довідатися позивач. Однак такі обставини слід досліджувати для встановлення наявності чи відсутності підстав для визнання причин пропуску позивачем позовної давності поважними.

Детальніше з текстом постанови колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 09.06.2020 у справі № 921/500/16-г/18 можна ознайомитися за посиланнями <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89767956>.

Аналогічний правовий висновок викладено в постанові колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 25.06.2020 у справі № 921/566/16-г/18 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90083611>.

II. Встановлення поважності причин пропуску позовної давності у корпоративному спорі

2.1. ТОВ «Агроінвест компані» звернулося з позовом до ТОВ «Кам'янське агро» про визнання недійсним рішення загальних зборів та витребування майна із чужого незаконного володіння. Відповідач заявив клопотання про застосування позовної давності. Суди під час розгляду справи встановили, що право позивача порушено оспорюваним рішенням загальних зборів. Водночас вони з'ясували, що певний час 100 % частки у статутному капіталі юридичної особи ТОВ «Агроінвест компані» перебувало у володінні незаконного власника, тобто управління ТОВ «Агроінвест компані» здійснювалося неповноважною особою. У результаті дій незаконного власника 100 % частки у статутному капіталі ТОВ «Агроінвест компані» увійшло до складу учасників ТОВ «Кам'янське агро», внаслідок чого позивача було позбавлено права власності на оспорюване нерухоме майно.

ВС звернув увагу на те, що законний власник 100 % частки у статутному капіталі ТОВ «Агроінвест компані» звертався до суду за захистом своїх прав щодо повернення у володіння частки у статутному капіталі юридичної особи. Під час судового розгляду справ за зазначеними зверненнями він як законний директор та єдиний учасник ТОВ був позбавлений можливості здійснювати свої корпоративні права та повноваження директора ТОВ.

Тобто до моменту відновлення управління юридичною особою повноважний представник ТОВ не міг звернутися до суду в інтересах товариства з позовом про визнання недійсним рішення загальних зборів ТОВ та про витребування належного ТОВ майна із чужого незаконного володіння.

З викладеного вбачається, що тільки після відновлення корпоративного контролю та управління ТОВ законний власник такого товариства зміг реалізувати своє процесуальне право на звернення до суду з відповідним позовом.

На наведені обставини вказував і суд першої інстанції, зазначаючи, що позивач не мав процесуальної можливості звернутися до суду з відповідним позовом протягом 2014–2019 років та пропустив строк позовної давності з незалежних від його волі причин і ці причини є поважними.

Детальніше з текстом постанови колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 30.05.2022 у справі № 904/4381/21 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104688716>.

2.2. Позивачка у 2020 році отримала у спадок акції ПАТ. З'ясувавши, що у товариства лишився борг з виплати дивідендів перед спадкодавцем, вона звернулася до товариства з відповідною вимогою. Товариство відмовило у виплаті дивідендів, і позивачка звернулася з позовом до суду. Товариство заявило про застосування позовної давності, тоді як позивачка подала заяву про визнання поважними причин її пропуску.

ВС дійшов висновку, що причини пропуску позовної давності є поважними з огляду на таке. Позивачці про належність їй акцій стало відомо в 2019 році зі вступом у спадщину, отриману після смерті її батька. Належні позивачці в порядку спадкування за заповітом акції були зараховані на її рахунок у цінних паперах 26.12.2019. При цьому зі свідоцтва про право на спадщину вбачається, що позивачці на момент прийняття спадщини було відомо про спадкування цінних паперів та про існування у неї права на отримання дивідендів без визначення конкретної суми, на яку вона може розраховувати. Зазначене свідоцтво не містило інформації про розмір заборгованості з виплати дивідендів.

25.12.2019 позивачка листом звернулася до ПАТ про виплату належних їй дивідендів за 2006–2014 роки. З листа відповідача, датованого 31.01.2020, вбачається, що частина таких дивідендів (за 2006, 2008, 2009 роки) була виплачена її батьку. Після цього спадкоємиця звернулася до суду про стягнення з відповідача дивідендів за успадкованими нею акціями за 2007, 2010, 2011–2014 роки, тобто за ті періоди, за які не були виплачені дивіденди спадкодавцю відповідно до листа ПАТ.

Наведене дає підстави вважати, що до вступу у спадщину та отримання цього листа позивачка не знала і не могла знати про наявність у неї права на отримання дивідендів за 2007, 2010, 2011–2014 роки.

Детальніше з текстом постанови колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 25.05.2022 у справі № 910/7126/20 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104582194>.

2.3. Акціонер звернувся з позовом про стягнення з АТ заборгованості з виплати йому дивідендів, а також 3 % річних та втрат від інфляції з пропуском трирічної позовної давності для звернення до суду. Обґрунтовуючи поважність причин пропуску позовної давності, позивач посилався на те, що акціонеру АТ не було відомо про прийняття рішень про виплату дивідендів.

Пропущення позивачем як акціонером позовної давності за вимогами про стягнення дивідендів вважається поважним у разі встановлення судом відсутності в матеріалах справи належних, допустимих, достовірних та вірогідних доказів належного повідомлення позивача як акціонера АТ згідно з вимогами Закону України «Про акціонерні товариства» у відповідній редакції про проведення загальних зборів АТ, їх порядок денний, про результати прийнятих на них рішень, в тому числі щодо порядку, розміру та строків виплати дивідендів.

Детальніше з текстом постанови колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 19.12.2018 у справі № 910/3350/18 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78750094>.

Аналогічні правові висновки викладені в постановах колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 28.11.2019 у справі № 910/4040/19 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86034194>; від 11.08.2020 у справі № 910/13193/19 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90936140>; від 18.11.2020 у справі № 910/15324/19 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93005975>; від 25.05.2022 у справі № 910/7126/20 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104582194>.

2.4. Учасник ТОВ 19.10.2021 звернувся до суду з позовом про визнання недійсним рішення загальних зборів учасників ТОВ від 12.11.2012, тобто зі спливом майже дев'яти років. Відповідач заявив клопотання про застосування позовної давності. Позивач не навів мотивів неможливості ознайомитися з оскаржуваним рішенням загальних зборів протягом дев'яти років. У касаційній скарзі позивач, обґрунтовуючи поважність причин пропуску, посилався на Закон України від 30.03.2020 № 540-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)».

ВС відхилив посилання позивача на Закон України від 30.03.2020 № 540-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)», відповідно до якого розділ «Прикінцеві положення» ЦК України доповнено пунктом 12, за змістом якого під час дії карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України з метою запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19), строки, визначені статтями 257, 258, 362, 559, 681, 728, 786, 1293 цього Кодексу, продовжуються на строк дії такого карантину. Оскільки позовна давність в частині позовних вимог про визнання недійсними рішень загальних зборів від 12.11.2012 була пропущена ще задовго до набрання законної сили зазначеним Законом, його норми не підлягають застосуванню до спірних правовідносин.

Детальніше з текстом постанови колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 05.09.2023 у справі № 910/16892/21 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113357347>.

2.5. У січні 2022 року засновник ТОВ звернувся до суду з позовом про визнання недійсним рішення загальних зборів засновників ТОВ від 03.12.2001. Відповідач заявив клопотання про застосування позовної давності. Обґрунтовуючи причини пропуску позовної давності, позивач зазначив, що не знав та не міг дізнатися про прийняття оскаржуваного рішення загальних зборів.

ВС дійшов висновку, що позивач пропустив позовну давність, яка починається від дня прийняття оскаржуваного рішення, оскільки: 1) позивач знав, що 05.11.2001 оголошувалася перерва у зборах до 03.12.2001; 2) оскаржуваним рішенням загальних зборів вирішувалося питання про зміну складу учасників ТОВ; 3) позивач міг дізнатися про прийняте рішення в порядку отримання інформації відповідно до підпункту «г» частини першої статті 10 Закону України «Про господарські товариства»; 4) протягом тривалого часу позивач не вживав жодних заходів для одержання інформації про діяльність ТОВ, реалізував таке право лише у 2020 році; 5) строк, який минув після прийняття оскаржуваних рішень, є значним (більше 20 років); 6) оскаржуване рішення загальних зборів є підставою для виникнення майнових прав у третіх осіб, тому його скасування в судовому порядку через значний проміжок часу (20 років), який суттєво перебільшує встановлений законом строк (три роки), становитиме порушення принципу юридичної визначеності, який є одним з елементів принципу верховенства права.

Детальніше з текстом постанови колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 18.07.2023

у справі № 926/153/22 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112516254>.

2.6. Перший заступник керівника Київської міської прокуратури в інтересах держави в особі Кабінету Міністрів України звернувся до суду з позовом до АТ про стягнення пені на суму несвоєчасно сплачених дивідендів. Відповідач заявив клопотання про застосування позовної давності. Обґрунтовуючи поважність причин пропуску позовної давності, прокурор посилався на оскарження в судовому порядку наказу Міністерства та ухвалення остаточного судового рішення у справі № 640/24774/19 Верховним Судом лише 25.11.2021, після чого стало можливим вирішення питання для пред'явлення цього позову.

ВС дійшов висновку, що зазначені прокурором обставини пропуску строку не є такими, які об'єктивно унеможлилювали або істотно утруднювали своєчасне подання позову, оскільки у зверненні до суду та заявленні під час відповідного провадження клопотання про зупинення провадження через існування справи № 640/24774/19 перешкод не було. Постанова Шостого апеляційного адміністративного суду від 23.09.2020 у справі № 640/24774/19 набрала законної сили з дати її прийняття, в той час як звернення прокурора до суду з позовом відбулося лише у червні 2022 року.

Детальніше з текстом постанови колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 11.07.2023 у справі № 910/4079/22 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112202437>.

III. Застосування позовної давності в окремих корпоративних спорах

3.1. Застосування позовної давності у спорах про стягнення несплачених дивідендів

3.1.1. Акціонер ПАТ звернувся з позовом до ПАТ про стягнення заборгованості за нарахованими та несплаченими дивідендами. Відповідач подав заяву про застосування позовної давності.

Чинне законодавство не встановлює спеціальної позовної давності щодо вимог про стягнення несплачених дивідендів. До спорів про стягнення несплачених дивідендів застосовується загальна позовна давність у три роки.

Детальніше з текстом постанови колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 25.05.2022

у справі № 910/7126/20 можна ознайомитись за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104582194>.

Аналогічний правовий висновок викладено в постанові колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 18.07.2018 у справі № 908/1846/17 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/75429602>.

3.1.2. Акціонер звернувся з позовом про стягнення з АТ заборгованості з виплати йому дивідендів, а також 3 % річних та втрат від інфляції. Відповідач подав заяву про застосування позовної давності.

Зі змісту статті 30 Закону України «Про акціонерні товариства» вбачається, що у разі прийняття загальними зборами товариства рішення про виплату дивідендів у такого товариства виникає обов'язок сплатити акціонеру відповідну суму коштів у строк, що не перевищує шість місяців з дня прийняття такого рішення, чи у строк, визначений загальними зборами.

Згідно із ч. 5 ст. 261 ЦК України за зобов'язаннями з визначеним строком виконання перебіг позовної давності починається зі спливом строку виконання.

Тобто перебіг позовної давності для стягнення акціонером дивідендів з АТ починається з наступного дня після встановленого рішенням загальних зборів терміну виплати таких дивідендів.

Детальніше з текстом постанови колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 28.11.2019 у справі № 910/4040/19 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86034194>;

Аналогічні правові висновки викладені в постановах колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 05.03.2020 у справі № 910/5725/19 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88149742>; від 11.08.2020 у справі № 910/13193/19 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90936140>; від 25.05.2022 у справі № 910/7126/20 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104827540>.

3.1.3. Позивачка отримала у спадок акції ПАТ. З'ясувавши, що у товариства лишився борг з виплати дивідендів перед спадкодавцем, звернулася до товариства з відповідною вимогою. ПАТ відмовило у виплаті дивідендів, і спадкоємиця звернулася з позовом до суду. Товариство заявило про застосування позовної давності. Перед ВС постало для вирішення питання, з якого моменту починає перебіг позовна давність із порушеного права на отримання дивідендів у випадку спадкування акцій.

До спадкоємця акцій переходять всі права та обов'язки, які мав акціонер на час відкриття спадщини. Тож початок перебігу позовної давності має рахуватися з того моменту, коли він почався для спадкодавця-акціонера.

До позивачки перейшли корпоративні права, що впливають з успадкованих нею акцій ПАТ, у тому числі на отримання дивідендів товариства відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 116 ЦК України та п. 2 ч. 1 ст. 25 Закону України «Про акціонерні товариства». При цьому спадкоємиця у разі невиконання їй відповідних дивідендів або наявності невиконаних АТ зобов'язань щодо сплати дивідендів за акціями має право звернутися до суду з вимогою про виконання такого зобов'язання. У такому разі скаржниця обмежена позовною давністю відповідно до ст. 256, ч. 5 ст. 261 ЦК України.

Детальніше з текстом постанови колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 25.05.2022 у справі № 910/7126/20 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104582194>.

3.2. Застосування позовної давності у спрах про стягнення шкоди у порядку ч. 5 ст. 52 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб»

3.2.1. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб (далі – Фонд), що діє як ліквідатор під час здійснення процедури ліквідації банку, звернувся з позовом про солідарне стягнення шкоди, заподіяної банку пов'язаними з банком особами. Перед ВП ВС постало питання щодо визначення моменту, з якого починається перебіг позовної давності у спрах за позовами Фонду про стягнення шкоди у порядку ч. 5 ст. 52 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб»: чи з моменту виявлення операції та осіб, що заподіяли шкоду, і встановлення її розміру, чи з моменту завершення ліквідаційної процедури банку та складання ліквідаційного балансу.

Якщо банку заподіяно шкоди шляхом недотримання вимог законодавства, невжиття своєчасних заходів для запобігання настанню його неплатоспроможності тощо, що призвело до зниження чистих активів банку, порушення нормативів, зокрема ліквідності та втрати банком стану платоспроможності, то розмір шкоди, завданої банку, оцінюється розміром недостатності майна банку для задоволення вимог усіх кредиторів, якщо не доведений більший розмір шкоди. Для такої оцінки необхідно встановити розмір акцептованих вимог кредиторів та оцінити ліквідаційну масу банку.

Ураховуючи, що розмір недостатності майна банку для задоволення вимог всіх кредиторів має бути виявлений Фондом на підставі затвердженого реєстру акцептованих вимог кредиторів та акта формування ліквідаційної маси банку шляхом відповідних розрахунків, перебіг позовної давності розпочинається з дня затвердження останнього з двох зазначених документів.

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 25.05.2021 у справі № 910/11027/18 можна ознайомитись за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98235845>.

Аналогічний правовий висновок викладений в постанові колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 07.10.2021 у справі № 910/12803/18 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100214041>.

3.3. Застосування позовної давності у спорах про визнання недійсним рішення загальних зборів ОСББ

3.3.1. Співвласник багатоквартирного будинку звернувся до суду з позовом про визнання недійсним рішення загальних зборів ОСББ, який обґрунтовано тим, що його не було повідомлено про скликання і проведення загальних зборів ОСББ. Відповідач заявив про застосування у цій справі позовної давності.

Якщо встановити день, коли особа довідалася про порушення права або про особу, яка його порушила, неможливо або наявні докази того, що особа не знала про порушення права, хоч за наявних умов повинна була знати про це, перебіг позовної давності починається від дня, коли особа повинна була довідатися про порушення свого права.

Під можливістю довідатися про порушення права або про особу, яка його порушила, в цьому випадку слід розуміти передбачувану неминучість інформування особи про такі обставини або існування в особи певних зобов'язань як міри належної поведінки, в результаті виконання яких вона мала б змогу дізнатися про відповідні протиправні дії та того, хто їх вчинив.

Визначаючи початок перебігу позовної давності, апеляційний господарський суд виходив з того, що позивач як власник нерухомого майна міг бути обізнаним про виставлення ОСББ власникам квартир квитанцій на оплату та не був позбавлений можливості з'ясувати розмір внесків, які були затверджені оспорюваними рішеннями ОСББ, тоді як неотримання квитанцій не свідчить про неможливість власника це зробити, оскільки позивач мав діяти добросовісно щодо реалізації своїх прав та обов'язків. Крім того, позивач міг бути обізнаний про спірне рішення шляхом повідомлення його іншими співвласниками. Ураховуючи періодичність проведення загальних зборів, позивач мав змогу ознайомитися з рішеннями всіх загальних зборів, на яких він був відсутній.

Детальніше з текстом постанови колегії суддів судової палати для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів КГС ВС від 02.02.2023 у справі № 916/2767/21 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108765794>.

Огляд судової практики Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду щодо застосування позовної давності у корпоративних спорах. Рішення, внесені до ЄДРСР, з 2018 року до вересня 2023 року / Упоряд.: відділ аналітичної та правової роботи Касаційного господарського суду управління аналітичної допомоги касаційним судам та Великій Палаті Верховного Суду департаменту аналітичної та правової роботи Верховного Суду, судова палата для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду. Київ, 2023. – 16 с.

Застереження: видання містить короткий огляд деяких судових рішень. У кожному з них викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Стежте за нами онлайн

 fb.com/supremecourt.ua

 t.me/supremecourtua

 @supremecourt_ua